

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34
Telex: 816-436

BD/223/15/85

SPOŁECZEŃSTWO O MILICJI

Warszawa, czerwiec 1985 r.

Wstęp

W kwietniu 1985 roku CBOS przeprowadziło anonimowe badanie ankietowe nt. "Czy żyje się nam bezpiecznie?", na reprezentatywnej, ogólnopolskiej próbie udziałowej ludności dorosłej, liczącej 1500 osób¹. Jednym z celów badania było m.in. ustalenie opinii społeczeństwa o milicji. Interesowały nas głównie dwie sprawy: jak badani oceniają działalność milicji na rzecz utrzymania porządku publicznego oraz jej rolę w zwalczaniu i zapobieganiu przestępczości; jak postrzegane są przez respondentów wzajemne relacje między milicją a społeczeństwem.

1. Ocena pracy milicji

Z sondażu wynika, że około 1/3 badanych nie ma zastrzeżeń do pracy milicji, około 40% ocenia ją przeciętnie i około 1/5 - negatywnie. Proporcje ocen pozytywnych, średnich i negatywnych ustaliliśmy na podstawie odpowiedzi na dwa pytania dotyczące działalności zawodowej milicji. Pytanie pierwsze brzmiało: "Jak ocenia Pan/i/ działalność milicji w zakresie utrzymania ładu i porządku w miejscu swego zamieszkania?". Uzyskaliśmy następujący rozkład odpowiedzi:

- bardzo pozytywnie - 2,5%,
- pozytywnie - 34,0%,
- średnio, przeciętnie - 41,0%,
- raczej negatywnie - 13,0%,
- bardzo negatywnie - 3,0%,
- trudno mi powiedzieć - 6,0%.

Rozkład odpowiedzi na drugie pytanie: "Czy na terenie Pana/i/ miejsca zamieszkania milicja sprawnie zajmuje się zwalczaniem przestępstw oraz im zapobiega?" był podobny:

- zdecydowanie sprawnie - 4%,
- raczej sprawnie - 27%,
- średnio, różnie, raz tak, raz nie - 41%,
- raczej niesprawnie - 15%,
- niesprawnie - 5%.

---

¹ Dobierając próbę kontrolowano cztery zmienne społeczno-demograficzne: płeć, wiek, wykształcenie oraz miejsce zamieszkania respondenta.

Większość badanych uważa, że stan kadrowy milicji jest dostateczny, aby skutecznie zajmować się przestępczością, 30% - że milicjantów jest nawet za dużo, 34% - że jest ich akurat, jedynie w opinii 15% respondentów jest ich za mało.

Często natomiast uważa się, że milicjanci nie wypełniają należycie swoich obowiązków. Wymieniając zastrzeżenia co do działalności milicji na rzecz ładu i porządku publicznego, co piąty z ankietowanych stwierdzał hasłowo, że "nie ma ich tam, gdzie są potrzebni" lub zwracał uwagę na nienależytą organizację pracy /mała częstotliwość patrolowania ulic, brak funkcjonariuszy na peryferiach lub w porze nocnej itp./, 16% badanych uskarżało się na opieszałość w działaniu i małą operatywność milicjantów, 10% uważało, że milicja powinna podejmować energiczniejsze działania zapobiegające przestępstwom, 9% domagało się energiczniejszej walki z alkoholizmem.

Mniej liczne są zastrzeżenia co do zachowania funkcjonariuszy milicji w bezpośrednich kontaktach z obywatelami - wynika to z następującego zestawienia:

<u>Ocena zachowania</u>	<u>Respondenci/%:</u>	
	<u>ogółem</u>	deklarujący wcześniejszy kontakt z milicją
Było poprawne	34	47
Mam pewne zastrzeżenia	25	34
Było naganne, nieodpowiednie	9	12
Trudno mi powiedzieć	5	7
Nie dotyczy, nie miałem kontaktu	27	-

Zwraca uwagę fakt, że co dziesiąty spośród ogółu respondentów uważał zachowanie funkcjonariuszy za nieodpowiednie, naganne, a co czwarty miał pewne zastrzeżenia. Wymieniając je 20% ogółu badanych stwierdziło, że milicjantów cechuje niski poziom kultury, arogancja i ordynarność, 9% mówiło o nadużywaniu władzy i o bezkarności, również 9% stwierdziło, że milicja bezdusznie, rutynowo traktuje ludzi, nie interesując się przedstawionymi przez nich sprawami, 8% mówiło o przemocy, brutalności oraz zastraszaniu.

2. Relacje milicja a społeczeństwo

Podobny obraz milicji uzyskano w odpowiedziach na pytanie otwarte o pozytywne i negatywne jej **cechy**. Respondenci mieli całkowitą swobodę wypowiedzi. Na uwagę zasługuje fakt, że badani znacznie częściej wymieniali cechy negatywne niż pozytywne: wachlarz negatywów jest szeroki, pozytywów zaś wąski. Tylko 4% respondentów uznało, że nasza milicja nie ma cech negatywnych, natomiast 16%, że nie ma cech pozytywnych. Najczęściej podkreślano pozytywy związane z wykonywaniem obowiązków zawodowych; wskazywano zatem to, co milicja robi, rzadziej natomiast określano, w jaki sposób.

Cechy pozytywne milicji w opinii respondentów /w kolejności według częstotliwości wskazań/²:

- utrzymywanie ładu, porządku i bezpieczeństwa w kraju - 23%,
- walka z przestępczością - 17%,
- operatywność działania - 15%,
- kultura, takt, cierpliwość - 8%,
- zdyscyplinowanie, obowiązkowość, odwaga - 6%,
- wysokie kwalifikacje zawodowe, dobre przygotowanie do pełnienia służby - tylko 4%.

Cechy negatywne /w kolejności ustalonej w analogiczny sposób/:

- 1/ niska kultura osobista /mało inteligentni, źle wykształceni, prymitywni/ - 19%,
- 2/ brutalność, agresywność, stosowanie przemocy - 15%,
- 3/ opieszałość w działaniu; mała operatywność - 13%,
- 4/ nadużywanie uprawnień, władzy - 12%,
- 5/ nieliczenie się z ludźmi, lekceważenie ich - 11%,
- 6/ nieobecność tam, gdzie są potrzebni - 8%,
- 7/ bezkarność, zbytnia pewność siebie /nikogo i niczego się nie boją/ - 8%,
- 8/ nieuczciwość, branie łapówek - 8%,
- 9/ alkoholizm - 7%,
- 10/ niesprawiedliwość, nieprzestrzeganie prawa /różne traktowanie różnych ludzi/ - 5%.

---

² Procenty nie sumują się do 100, bo badani mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi. Dotyczy to również drugiej grupy cech.

Wśród cech negatywnych milicji stosunkowo często wymieniano różne formy nadużywania przez nią władzy. Zapytaliśmy więc wprost o tę sprawę dwukrotnie: raz, prosząc respondentów o określenie stopnia zagrożenia tym przestępstwem w skali ogólnospołecznej, a po raz drugi - przy okazji określania częstotliwości popełniania różnych przestępstw w miejscu ich zamieszkania³.

Z odpowiedzi respondentów wynika, że:

1/ nadużywanie uprawnień przez milicję zagraża naszemu społeczeństwu w stopniu: dużym - 25% wskazań, średnim - 30%, małym - 24%, trudno powiedzieć - 20%;

2/ w ich miejscu zamieszkania milicja nadużywa swoich uprawnień: często - 13% wskazań, czasami - 24%, bardzo rzadko - 21%, nigdy - 12%, trudno powiedzieć - 30%.

Większość badanych /55%/ stwierdziła, że nadużywanie uprawnień przez milicję jest bardziej potencjalnym zagrożeniem /o dużym i średnim stopniu natężenia/ niż rzeczywistością. Łącznie 37% ankietowanych uważa, że w ich miejscu zamieszkania milicja nadużywa swych uprawnień /w tym 13% - że często, a 24% - że czasami/.

Fakt, że co czwarty badany twierdzi, iż nadużywanie uprawnień przez milicję w znacznym stopniu zagraża naszemu społeczeństwu, świadczy o szczególnej wrażliwości na ten problem. Należy zatem przypuszczać, że społeczeństwo będzie "wychwytywało" wszystkie przykłady będące potwierdzeniem tej tezy.

Prezentowany fragment sondażu potwierdza niechętny na ogół stosunek badanych do milicji. Należy jednak zdawać sobie sprawę ze złożoności problemów składających się na taką właśnie postawę. Nie jest ona czymś wyjątkowym. We wszystkich społeczeństwach aparat władzy - często kojarzony z przemocą - jest traktowany w mniejszym lub większym stopniu jako instytucja konieczna, ale obca i nie aprobowana.

W ankiecie zamieściliśmy pytania dotyczące ogólnie postaw społecznych wobec milicji. Użyliśmy tu metody pośredniej, ze względu na drażliwość tematu, dając respondentowi szansę "ukrycia" swojej postawy za opinią większej grupy osób.

³ Por. opracowanie: Poczucie bezpieczeństwa Polaków /wyniki sondażu/. CBOS, czerwiec 1985.

Zapytaliśmy, czy i jak często w swojej pracy milicja spotyka ze zrozumieniem i pomocą ze strony obywateli? Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia się następująco:

- tak, bardzo często - 1%
- tak, często - 12%
- różnie to bywa: raz tak, raz nie - 53%,
- nie, rzadko - 18%,
- nie, bardzo rzadko - 6%,
- trudno mi powiedzieć - 10%.

Co dziesiąty z badanych był zdania, że społeczeństwo rozumie konieczność i potrzebę współpracy z MO w swym własnym, dobrze pojętym interesie - takie współdziałanie bowiem może znacznie zwiększyć bezpieczeństwo obywateli. Z taką samą częstotliwością wyrażano pogląd, że społeczeństwo jest skłonne pomagać milicji w zależności od tego, czy uzna daną sprawę za słuszną czy też nie. Nie wszyscy jednak funkcjonariusze mogą liczyć na pomoc /"to zależy od człowieka" itp./.

Jako przyczyny dystansu wobec milicji najczęściej podawano:

- brak zaufania do MO /niechęć do niej/ - 43%,
- niechęć do mieszania się w sprawy związane z milicją /kłopoty, zeznania, sądy itp./ - 13%,
- znieczulica, niechęć do angażowania się w sprawy innych ludzi - 8%,
- obawa przed zemstą przestępców, ich rodzin lub kolegów - 6%,
- obawa przed opinią środowiska, sąsiadów /źle oceniających współpracę z MO/ - 3%.

O niezbyt chętnym, nie aprobującym stosunku do milicji świadczą również odpowiedzi na pytanie: jaka część społeczeństwa jest skłonna pomagać milicji w jej pracy:

- wszyscy - 1%,
- prawie wszyscy /zdecydowana większość/ - 10%,
- około połowy - 19%,
- mniej niż połowa - 15%,
- mała część - 40%,
- nikt - 1%.

Aż 40% respondentów wskazuje, że mała część społeczeństwa jest skłonna pomagać milicji. Bardzo nieliczne są opinie skrajne, biegunowe.

x

x

x

Odpowiedzi na pytania dotyczące wzajemnych relacji między społeczeństwem a milicją można traktować jako miarę dystansu, zależnego od sytuacji społeczno-politycznej. Należy pamiętać, że badanie było przeprowadzone po procesie "toruńskim", co z pewnością miało wpływ na zwiększenie ocen negatywnych. Jest normą, że ocena milicji ulega znacznym wahaniom: jest wyższa w czasie spokoju, niższa - w okresie zaburzeń czy niepokoju społecznych. Dla uchwycenia tych różnic celowe wydaje się okresowe badanie opinii.

Ze względu na to, że sondaż był pierwszą próbą określenia opinii respondentów o bezpieczeństwie i milicji, należy go traktować jako orientacyjny materiał wyjściowy do dalszych pogłębionych badań. Opinie respondentów o sprawności zawodowej, cechach i zachowaniu funkcjonariuszy mogą być przydatne do usprawniania pracy milicji, staranniejszego doboru kadry bądź jej doskonalenia.